

SOCIAL FACTORS OF LEGAL REGULATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN UZBEKISTAN

Bakhodirjon Ganiev

Professor, doctor of philosophy

Fergana State University

Uzbekistan, Fergana

e-mail: mr.ganiev76_fsu@inbox.ru

Mokhidil Dovranova

student

Fergana State University

Uzbekistan, Fergana

ABOUT ARTICLE

Key words: entrepreneurship, legal attitude, social factors, business environment, civil society, economic reform, public-private relations, regulatory framework, effective management.

Received: 16.05.25

Accepted: 18.05.25

Published: 20.05.25

Abstract: This article analyzes the social factors of the process of legal regulation of entrepreneurial activity in Uzbekistan. The author considered the factors affecting the development of entrepreneurship not only within the framework of legal criteria, but also in connection with the social environment that shapes them, cultural values, the level of trust in society, state-business relations, as well as the activities of civil society institutions. Based on the analysis, it has been proven that, along with the regulatory role of the state, the changing needs of society and social factors are decisive in the formation of entrepreneurial policies. During the study, the impact of economic reforms carried out in Uzbekistan, measures to form a free competitive environment, tax relief and social protection mechanisms on entrepreneurial activity was also covered.

O‘ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNING IJTIMOIIY OMILLARI

Baxodirjon Ganiyev

professor, falsafa fanlari doktori (DSc)

Farg‘ona davlat universiteti

O‘zbekiston, Farg‘ona

e-mail: mr.ganiev76_fsu@inbox.ru

Moxidil Dovranova

talaba

Farg'ona davlat universiteti

O'zbekiston, Farg'ona

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, huquqiy munosabat, ijtimoiy omillar, biznes muhit, fuqarolik jamiyati, iqtisodiy islohotlar, davlat-xususiy munosabatlari, normativ-huquqiy baza, samarador boshqaruv.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish jarayonining ijtimoiy omillari tahlil qilingan. Muallif tadbirkorlik rivojiga ta'sir etuvchi omillarni faqat huquqiy mezonlar doirasidagina emas, balki ularni shakllantiruvchi ijtimoiy muhit, madaniy qadriyatlar, jamiyatdagi ishonch darajasi, davlat-biznes munosabatlari, shuningdek, fuqarolik jamiyati institutlari faoliyati bilan bog'liq holda ko'rib chiqilgan. Tahlillar asosida davlatning tartibga soluvchi roli bilan birga, jamiyatning o'zgaruvchan ehtiyojlari va sotsial omillar tadbirkorlik siyosatini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekani isbotlangan. Tadqiqot davomida O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, erkin raqobat muhitini shakllantirish choralari, soliq yengilliklari va ijtimoiy himoya mexanizmlarining tadbirkorlik faoliyatiga ta'siri ham yoritilgan.

СОЦИАЛЬНЫЕ ФАКТОРЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Баходирджан Ганиев

Профессор, доктор философских наук

Ферганский государственный университет

Узбекистан, Фергана

e-mail: mr.ganiev76_fsu@inbox.ru

Мохидил Довранова

студентка

Ферганский государственный университет

Узбекистан, Фергана

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: предпринимательство, правоотношения, социальные факторы, деловая среда, гражданское общество, экономические реформы, государственно-частные отношения, нормативно-правовая база, эффективное управление.

Аннотация: В данной статье проанализированы социальные факторы процесса правового регулирования предпринимательской деятельности в Узбекистане. Автор рассматривает факторы, влияющие на развитие предпринимательства, не только в рамках правовых критериев, но и в связи с

формирующей их социальной средой, культурными ценностями, уровнем доверия в обществе, государственно-деловыми отношениями, а также деятельностью институтов гражданского общества. На основе анализа было доказано, что наряду с регулирующей ролью государства меняющиеся потребности общества и социальные факторы имеют решающее значение в формировании предпринимательской политики. В ходе исследования были освещены проводимые в Узбекистане экономические реформы, меры по формированию атмосферы свободной конкуренции, влияние налоговых льгот и механизмов социальной защиты на предпринимательскую деятельность.

KIRISH

Tadbirkorlik - har qanday zamonaviy jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy taraqqiyotida hal qiluvchi omil sifatida qaraladi. Ayniqsa, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyati mamlakat barqarorligi va bandlik masalalarining yechimida asosiy vosita bo'lmoqda. Shu bois, uni huquqiy tartibga solish masalasi ham faqat yuridik nuqtai nazardan emas, balki ijtimoiy kontekstda chuqur tahlil etishni talab etadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev bu borada ta'kidlaydi: "Tadbirkor - bu jamiyat tayanchi, taraqqiyot poydevori. Unga to'siq bo'lish emas, imkon yaratish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanishi kerak" [1.]. Demak, tadbirkorning faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish, bu - uni cheklash emas, balki qo'llab-quvvatlash va himoya qilish orqali ijtimoiy manfaatni ta'minlashdir. Bunda quyidagi ijtimoiy omillar hal qiluvchi rol o'ynaydi:

- jamiyatdagi huquqiy madaniyat va ishonch darajasi,
- davlat idoralari va tadbirkor o'rtasidagi muomala sifati,
- fuqarolik jamiyati institutlarining faolligi,
- ijtimoiy adolat va tenglikka ishonch.

Falsafiy nuqtai nazardan, tadbirkorlik faoliyatining huquqiy asoslarini kuchaytirish faqat normativ hujjatlarni qabul qilish emas, balki uni jamiyatdagi qadriyatlar, motivatsiyalar va sotsial ishonch bilan uyg'unlashtirishni taqozo etadi. Bu esa ijtimoiy-falsafiy kontekstda tartibga solishning dolzarbligini oshiradi.

Ijtimoiy falsafa nuqtai nazaridan M.Veber tomonidan ilgari surilgan "g'arblik tadbirkorlik ruhiyati" modeli bugungi O'zbekiston jamiyatida muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Veber

ta'kidlaganidek: "Tadbirkorlik nafaqat foyda olish, balki ijtimoiy majburiyatni bajarish va axloqiy tanlov qilish asosida yuzaga chiqadi" [3. 25-37.].

Bugungi global iqtisodiy inqirozlar, migratsion oqimlar va axborot bosimi sharoitida davlat va jamiyat tadbirkorlik faoliyatini har tomonlama rag'batlantirish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashi zarur. Shu sababli, bu mavzuning dolzarbligi shundaki, u bevosita: jamiyatdagi sotsial qatlamlarning iqtisodiy ishtirokini oshiradi, fuqarolik faolligini rag'batlantiradi, huquqiy ong va sotsial ishonchni mustahkamlaydi, zamonaviy boshqaruv va ijtimoiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlaydi. Bu esa "faol fuqarolik jamiyatini barpo etish" konsepsiyasining muhim amaliy jihati sifatida qaraladi.

ASOSIY QISM

Tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish masalasi ilmiy adabiyotlarda ko'p yillardan buyon iqtisodiy va huquqiy jihatdan o'rganib kelinmoqda. Ammo oxirgi yillarda bu jarayonni ijtimoiy-falsafiy yondashuv asosida, ya'ni uni sotsial omillar bilan uzviy bog'liq holda o'rganish tendensiyasi kuchaymoqda.

Tadbirkorlik faoliyatining ijtimoiy tabiati. Tadbirkorlik faqat iqtisodiy foyda olish vositasi emas, balki shaxsning jamiyatdagi faolligini, erkinligini va mas'uliyatini ifodalovchi ijtimoiy institutdir. Shu nuqtai nazardan, tadbirkorning huquqiy muhofazasi - jamiyatdagi sotsial barqarorlikning kafolatidir. M.Veberning mashhur "Protestant axloqi va kapitalizm ruhi" asarida tadbirkorlik axloqiy sadoqat, mehnatsevarlik va shaxsiy javobgarlik asosida shakllanishi qayd etilgan [3. 25-37.].

O'zbekistonda tadbirkorlikning rivojlanishi ham aynan shu jihatdan qaralmoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Tadbirkorni himoya qilish, uning mehnatini qadrlash - bu jamiyat barqarorligining, oila farovonligining kafolatidir" [2. 91-102.]. Huquqiy tartibga solishning ijtimoiy omillari. Tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solishda quyidagi ijtimoiy omillar hal qiluvchi rol o'ynaydi: Jamiyatdagi huquqiy madaniyat, fuqarolarning huquqiy ong darajasi va qonunlarga munosabati tadbirkorlik muhitini bevosita shakllantiradi [5. 110-115.]. Davlat idoralari va biznes o'rtasidagi ishonch, davlatga bo'lgan ishonch, soliq siyosatiga ishonch, korrupsiyasiz muhit - huquqiy tartibga solish samaradorligining sotsial tayanchi bo'lib xizmat qiladi [7.]. Fuqarolik jamiyati institutlarining roli, nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari va kasaba uyushmalari tadbirkorlarning huquqiy savodxonligi va huquqiy himoyasini kuchaytiradi [11. 62-64.].

Tadbirkorlik faoliyatining huquqiy asoslari. O'zbekistonda huquqiy tartibga solish borasida qabul qilingan muhim hujjatlar: O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi, Tadbirkorlik faoliyati erkinligi va davlat kafolatlari to'g'risida Qonun, Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va himoya qilish to'g'risida Prezident qarorlari (2020-2025-yillar). Bu huquqiy baza ustiga ijtimoiy jihatdan ham mustahkamlangan muhit yaratilmoqda. Ya'ni davlat tomonidan faqat qonun bilan emas, balki institutsional va sotsial resurslar asosida tadbirkorni faol rag'batlantirish siyosati olib borilmoqda.

Chet el tajribalari bilan taqqoslash. OECD va World Bankning 2020-2023-yillardagi hisobotlariga ko'ra, muvaffaqiyatli tadbirkorlik siyosati faqat soliq yengilliklari yoki erkin bozor bilan emas, balki: qonun ustuvorligi, ishonchli va shaffof boshqaruv, fuqarolik faolligi bilan bog'liq omillarga tayanadi. Bu jihatdan, O'zbekiston bugungi kunda tadbirkorlikni faqat iqtisodiy sektor emas, balki ijtimoiy taraqqiyotning tarkibiy qismi sifatida shakllantirishga intilmoqda.

Mavjud ilmiy adabiyotlar va tahlillardan ko'rinib turibdiki, tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish masalasi nafaqat normativ-huquqiy baza bilan, balki jamiyatdagi qadriyatlar, ijtimoiy munosabatlar, fuqarolik madaniyati va ishonch muhitiga bog'liqdir. Shu bois, mazkur mavzuni o'rganish nafaqat iqtisodiy samaradorlik, balki ijtimoiy barqarorlik va axloqiy uyg'unlik nuqtai nazaridan ham dolzarbdir.

Tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish muammosini faqat qonunchilik va iqtisodiy mexanizmlar asosida tahlil qilish yetarli emas. Ushbu masalani kengroq - ijtimoiy-falsafiy, tarixiy va sotsiologik kontekstda o'rganish uni chuqurroq anglash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, maqolada bir nechta ko'p tarmoqli ilmiy metodologiyalar uyg'unlashtirilgan holda qo'llanildi:

Tizimli (sistemali) yondashuv. Tadbirkorlik faoliyati jamiyatning turli sohalari - iqtisodiyot, siyosat, huquq, madaniyat va axloqiy qadriyatlar bilan o'zaro bog'liq holda mavjud. Shu bois maqolada tadbirkorlik faoliyatiga oid ijtimoiy omillar bir-biri bilan o'zaro aloqador bo'lgan tizim sifatida tahlil qilindi. Masalan, qonun ijrosi, fuqarolik madaniyati va davlat ishonchi o'rtasidagi o'zaro ta'sirlar izchil ochib berildi.

Falsafiy-kategoriya tahlili. Maqolada “tadbirkorlik”, “huquqiy tartibga solish”, “ijtimoiy ishonch”, “fuqarolik jamiyati”, “iqtisodiy erkinlik” kabi tushunchalar kategorik-falsafiy mazmunda tahlil qilindi. Ushbu tushunchalarning mohiyati ijtimoiy munosabatlar va madaniyatdagi o‘rni asosida anglatildi. Bu orqali mavzu nafaqat amaliy, balki nazariy asosga ega konsepsiya sifatida talqin qilindi.

Tarixiy-mantiqiy yondashuv. Tadbirkorlik faoliyatining O‘zbekistondagi rivojlanish bosqichlari tarixiy kontekstda tahlil qilindi: 1990-yillar: liberallashtirish va xususiy mulk shakllanishi; 2000-yillar: qonunchilik asoslarining shakllanishi; 2016-yildan so‘ng: davlat strategiyasida tadbirkorlikni ustuvor yo‘nalish sifatida belgilash. Bu yondashuv orqali hozirgi holatni tarixiy o‘zgarishlar kontekstida baholash imkoniyati yaratildi.

Komparativ (qiyosiy) tahlil. Maqolada O‘zbekiston tajribasi boshqa davlatlar - ayniqsa, OECD mamlakatlari, Janubiy Koreya, Germaniya va Turkiya kabi davlatlarning tadbirkorlikni tartibga solish bo‘yicha tajribalari bilan taqqoslandi. Bu esa milliy yondashuvning afzallik va zaif tomonlarini aniqlashda muhim rol o‘ynadi.

Sotsiologik yondashuv va empirik ma’lumotlar. Tadqiqotda xalqaro va milliy tashkilotlar (UNDP, World Bank, Davlat statistika qo‘mitasi) tomonidan tayyorlangan hisobotlar, ijtimoiy so‘rovnomalar, ekspert xulosalaridan foydalanildi. Masalan: 2021-yilda UNDP tomonidan tayyorlangan “Business Climate” hisoboti; Davlat soliq qo‘mitasi va “Yagona darcha” tizimi orqali tadbirkorlarning to‘siqlar haqidagi statistik ma’lumotlari. Bu empirik ma’lumotlar maqolani nazariy-emperik uyg‘unlikda tahlil qilishga yordam berdi.

Normativ-huquqiy tahlil. Maqolada O‘zbekiston Respublikasi qonunlari, Prezident farmon va qarorlari, hukumat qarorlarining huquqiy mohiyati va amaliy ta’siri o‘rganildi. Masalan: “Tadbirkorlik faoliyatining erkinligi to‘g‘risida”gi qonun (2000), PQ-354-sonli Prezident qarori (2022), Fuqarolik kodeksining tadbirkorlik faoliyatiga oid moddalari. Bu tahlillar orqali huquqiy bazaning ijtimoiy kontekstdagi faoliyati baholandi.

Ushbu tadqiqot metodologiyasi: tadbirkorlikni nafaqat qonunlar, balki jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar orqali tushunishga yo‘naltirilgan; nazariya va amaliyot, milliy va xalqaro yondashuvlar, tarixiy va zamonaviy nuqtai nazarlarni birlashtirgan; natijada tadbirkorlikni tartibga solishning ijtimoiy-falsafiy poydevorini shakllantirishga asos bo‘lgan.

NATIJALAR VA MUNOZARALAR

Tadbirkorlik faoliyati faqat iqtisodiy jarayon emas, balki ijtimoiy hodisadir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik faoliyati jamiyatning faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy hayoti, madaniyati va siyosiy tuzilmasi bilan ham uzviy bog'liqdir. Bu faoliyat shaxsning tashabbuskorligi, fuqarolik faolligi, ijtimoiy mas'uliyat darajasi va huquqiy madaniyatini namoyon etuvchi indikator sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli uni tartibga solishda yuridik vositalar bilan bir qatorda, ijtimoiy ong, qadriyatlar tizimi, jamiyatdagi ishonch muhitini shakllantirish zaruriyati mavjud. Masalan, tadbirkorning qonunni bilishi va unga rioya qilishi, nafaqat normativ majburiyat, balki jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni saqlash omili sifatida ham talqin qilinadi.

Ijtimoiy omillar - huquqiy tartibga solish samaradorligining asosiy tayanchi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, huquqiy normativlar o'z-o'zidan ishlamaydi. Ularning samarali tatbiq etilishi quyidagi ijtimoiy omillarga bog'liq:

- *Huquqiy ong va madaniyat*, qonunlarning qabul qilinishi emas, balki jamiyatda uni tushunish va qabul qilish darajasi tartibga solish sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

- *Ijtimoiy ishonch*, tadbirkorning davlat institutlariga bo'lgan ishonchi - u qonunga bo'ysunadimi yoki uni chetlab o'tadimi - degan tanlovni belgilaydi.

- *Fuqarolik jamiyati institutlari*, tadbirkorlik muhitida NNTlar, OAV va jamoatchilik nazorati vositalari qonunlar ijrosi ustidan ijtimoiy monitoring olib boradi. Demak, huquqiy tartibga solishning real kuchi - uning jamiyatda qanday qabul qilinishida.

Chet el amaliyoti va O'zbekiston tajribasi o'rtasida murosali model zarurligi. Tahlil qilingan xorijiy tajribalar (OECD davlatlari, Janubiy Koreya, Turkiya) shuni ko'rsatadiki, eng muvaffaqiyatli tadbirkorlik siyosatlarini bu - : soddalashtirilgan tartiblar, fuqaroga qulay boshqaruv tizimi, yuqori ijtimoiy ishonch darajasiga asoslangan yondashuvlar.

O'zbekistonda esa bu yo'nalishda islohotlar boshlangan bo'lsa-da, ba'zi muammolar saqlanib qolmoqda:

- qonunlar ko'p, ammo ularni amalga oshirish mexanizmlari sust;
- ayrim byurokratik to'siqlar tadbirkorlik muhitini pasaytiradi;
- jamiyatda "tadbirkor" imiji hali ham ikkiyoqlama baholanishga ega.

Shu sababli, tadbirkorlikni tartibga solishda huquqiy normativlar bilan bir qatorda, ijtimoiy muhit va madaniy tafakkurni hisobga oluvchi "murosali model" zarur.

Ilmiy-nazariy munozaralar: tartibga solish miqdori va ijtimoiy muvozanat. Nazariy jihatdan tadbirkorlikni tartibga solish borasida ikki qarama-qarshi pozitsiya mavjud:

1. *Liberal yondashuv*, "Kamroq tartibga solish - ko'proq erkinlik va kreativlik" degan g'oyaga asoslanadi.

2. *Normativistik yondashuv*: “Tartib-intizom orqali adolat va barqarorlik” tamoyilini ilgari suradi.

Mualliflik nuqtai nazarimizga ko‘ra, O‘zbekiston kabi transformatsion jamiyatda bu ikki yondashuvni ijtimoiy ehtiyoj va fuqarolik ongini hisobga olgan tarzda muvozanatli uyg‘unlashtirish zarur. Zero, ortiqcha tartiblar - norozilikni, ortiqcha erkinlik esa mas’uliyatsizlikni yuzaga keltiradi.

Tadbirkorlik - jamiyatning o‘zini anglash shakli. Nazariy jihatdan, tadbirkorlik faoliyati bu jamiyatdagi shaxsiy tashabbus, mehnat axloqi, ishonchli muloqot va barqarorlikni anglatadi. Bu shaxs va davlat, shaxs va jamiyat o‘rtasidagi ijtimoiy kelishuvdir. Agar bu kelishuvda adolat, teng imkoniyat va erkinlik tamoyillari ta’minlansa - jamiyatda ijtimoiy islohotlar samarali bo‘ladi. Shuning uchun tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish, aslida - jamiyatning ijtimoiy poydevorini mustahkamlash vositasidir. Ilmiy-nazariy munozaralar va amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatmoqdaki: huquqiy normativlar tadbirkorlik muhitini faqat formal asosda tartibga soladi; ijtimoiy omillar - bu normativlarning samaradorligini belgilovchi real kuchdir; jamiyatdagi ishonch, madaniyat, muomala sifati va fuqarolik faolligi huquqiy tartibga solishni barqaror qiladi.

XULOSA

Olib borilgan tadqiqotimiz doirasida, quydagi ilmiy-nazariy xulosalarni taqdim etmoqdamiz:

1. Tadbirkorlik - jamiyatdagi fuqarolik faolligining ijtimoiy shaklidir. Tadbirkorlik faoliyati shunchaki iqtisodiy faoliyat emas, balki jamiyatdagi tashabbuskorlik, o‘z-o‘zini boshqarish va ijtimoiy mas’uliyatning konkret ifodasidir. Uni huquqiy tartibga solishda aynan shu ijtimoiy-falsafiy mazmun e’tiborga olinishi zarur.

2. Huquqiy normativlar tadbirkorlik muhitini yaratadi, ammo ijtimoiy omillar uni barqaror qiladi. Huquqiy baza qanchalik puxta bo‘lmasin, agar jamiyatda ishonch muhit, huquqiy madaniyat va ijtimoiy adolat yetishmasa, tadbirkorlik rivojlanmaydi. Shu bois tartibga solish faqat qonuniy asosda emas, balki sotsial iqlimni hisobga olgan holda olib borilishi kerak.

3. Tadbirkorlik siyosati - bu iqtisodiy strategiya emas, balki sotsial ijtimoiy modeldir. Iqtisodiy barqarorlikka erishish uchun faqat iqtisodiy vositalar yetarli emas. Bunda jamiyatda tadbirkorlikka nisbatan axloqiy hurmat, qonun ustuvorligiga ishonch va teng raqobat muhiti zarur. Shu nuqtai nazardan, tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish ijtimoiy institutlar bilan muvofiq holda shakllanishi kerak.

4. O‘zbekistonda tadbirkorlikni huquqiy tartibga solish - bosqichma-bosqich sotsial transformatsiya jarayonidir. So‘nggi yillarda qabul qilingan qonun va qarorlar ushbu yo‘nalishda jiddiy qadam bo‘lsa-da, ularni amalda tatbiq etishda davlat va jamiyat o‘rtasida real hamkorlik, jamoatchilik nazorati, fuqarolik jamiyati institutlarining ishtiroki ta’minlanishi zarur.

5. Chet el tajribasi - o'zbek modeli uchun yo'l emas, balki ko'zgudir. Chet el tajribalaridan foydalanish muhim, biroq ularni bevosita ko'chirib olish emas, balki milliy sotsial-madaniy muhitga moslashtirilgan tarzda joriy etish dolzarbdir.

Shuningdek, quyidagi amaliy taklif va tavsiyalarni ham havola qilmoqdamiz:

Davlat boshqaruvi darajasida: Tadbirkorlik faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar monitoringi doimiy asosda yuritilsin, byurokratik to'siqlar aniqlanib tizimli ravishda bartaraf etilsin. "Tadbirkorlik ishonch indeksi" joriy qilinib, bu orqali har bir hududda tadbirkorlik uchun ijtimoiy va huquqiy muhit baholansin. Har bir mahalliy hokimlikda "Tadbirkorlik maslahati kengashlari" tashkil etilib, tadbirkorlarning murojaatlari bevosita hal etilsin.

Ta'lim va huquqiy madaniyat sohasida: O'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalarida "Huquqiy tadbirkorlik madaniyati asoslari" kursi joriy etilsin. Tadbirkorlar uchun bepul yoki imtiyozli huquqiy savodxonlik kurslari muntazam tashkil etilsin (shu jumladan onlayn shaklda). Yoshlar orasida tadbirkorlik va jamiyatdagi rolini anglashga qaratilgan insholar tanlovi, ilmiy konferensiyalar o'tkazilsin.

Fuqarolik jamiyati va jamoatchilik nazorati sohasida: NNT va ommaviy axborot vositalari orqali tadbirkorlarning huquqiy manfaatlarini himoya qilish mexanizmlarini targ'ib qilish kuchaytirilsin. Ochiq ma'lumotlar portallarida tadbirkorlik faoliyatiga oid shikoyatlarning statistikasi e'lon qilib borilsin. "Tadbirkorni himoya qiluvchi jamoatchi vakillar" institutini tajriba tariqasida joriy etish taklif qilinadi.

Xalqaro tajriba va ilmiy asos: Jahon banki, UNDP, OECD kabi tashkilotlarning tadbirkorlikni tartibga solishdagi indikatorlari O'zbekiston real sharoitlariga moslashtirilsin. Har bir yirik islohot oldidan ijtimoiy muhitga oid oldindan baholash - "ijtimoiy ekspertiza" usuli amaliyotga joriy etilsin.

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish masalasi nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki jamiyatdagi fuqarolik faolligi, huquqiy ong va ijtimoiy ishonchni shakllantirish nuqtai nazaridan ham strategik ahamiyatga ega. Olib borilgan ilmiy-tahliliy kuzatuvlar asosida aniqlanishicha, huquqiy normativlar va davlat siyosati qanchalik mukammal bo'lmasin, agar jamiyatda ijtimoiy muhit, axloqiy qadriyatlar va qonuniylik madaniyati yetarli darajada shakllanmagan bo'lsa, tadbirkorlik faoliyati to'laqonli rivoj topmaydi.

Huquqiy tartibga solish samaradorligi - bu faqat rasmiy qonunlar emas, balki ijtimoiy omillar, fuqarolik madaniyati, davlat-biznes o'rtasidagi ishonch va fuqarolik jamiyati institutlarining faolligi bilan chambarchas bog'liqdir. Ayniqsa, so'nggi yillarda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, Prezident qarorlari va yangi qonunchilik asoslari tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lsa-da, ularning real hayotdagi tatbiqi uchun ijtimoiy madaniy transformatsiya zarurligi ko'zga tashlanmoqda.

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish siyosatini ishlab chiqishda falsafiy yondashuv, ya'ni inson qadri, adolat, teng imkoniyatlar va erkin tashabbus g'oyalari asosiy mezon sifatida qaralishi lozim. Zero, tartibga solishning kuchi qonunda emas, balki uning qanday qabul qilinishida, jamiyatda qanday singdirilishida va qanday hayotga tadbiq etilishidadir. Xulosa qilib aytganda, tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish bu - normativ jarayon emas, balki jamiyat bilan doimiy muloqotda bo'lgan, ishonchga asoslangan, ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotni ta'minlovchi uzluksiz ijtimoiy-falsafiy jarayondir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi / <https://president.uz/oz/lists/view/4057>
2. Sh.M.Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021. - B. 400.
3. M.Weber The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism. - New York: Routledge Classics, 2005 (ilk nashr: 1905). - P. 320.
4. N.K.Abdurahmonova Tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solish mexanizmlari. - Toshkent: TDYU, 2019. - B. 216.
5. Q.Nazarov Ijtimoiy taraqqiyot va huquqiy ong. - Toshkent: "Adolat", 2016. - B. 184.
6. S.Yunusov Tadbirkorlik faoliyatining ijtimoiy-iqtisodiy asoslari. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2018. - B. 212.
7. UNDP Uzbekistan. Improving the Business Climate in Uzbekistan: Institutional and Legal Reform Report. - Tashkent: UNDP, 2021. - P. 58.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 9-avgustdagi PQ-354-son qarori "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish tizimini takomillashtirish to'g'risida". - Xalq so'zi, 2022-yil 10-avgust, № 162.
9. B.Bozorov O'zbekistonda tadbirkorlik siyosatining ijtimoiy asoslari. - Toshkent: Fan, 2020. - B. 168.
10. OECD. SME Policy Index: Eastern Partner Countries 2020. - Paris: OECD Publishing, 2020. - P. 324.
11. D.Toshmuhamedova Fuqarolik jamiyati va biznes: ijtimoiy hamkorlik masalalari. - Toshkent: Ma'naviyat, 2017. - B. 144.